

ПОДОБРО ЗАПОЗНАВАЊЕ СО ИСТОРИЈАТА НА ЈУГОСЛАВИЈА И ПОЛСКА

— Од работата на мешовитата југословенско-полска работна група за анализа на учебниците по историја и географија —*)

Од 28 до 30 март оваа година во Сараево се одржа заседанието на мешовитата југословенско-полска работна група за анализа на учебниците по историја и географија за основните и средните училишта во Југославија и Полска. Во работата на заседанието зедоа учество четворица историчари и географичари од Југославија и петмина од Полска.

Работната југословенско-полска група детално ги разгледа анализите за учебниците по историја и географија кои се во употреба во основните и средните училишта на двете земји, а се однесуваат на историјата на народите и народностите на СФРЈ и историјата на НР Полска и географијата на двете земји. Двете страни ги изнесоа своите мислења, оценки, предлози и сугестии во врска со взаемната застапеност на историјата и географијата на двете земји во југословенските и полските учебници. За таа цел имаше подготвено детални анализи на учебниците по историја и географија од кои Работната група констатира дека од заседанието во Познањ 1971 година двете страни вложиле сериозни напори да се реализираат заклучоците од познањското заседание. Остварен е видлив напредок во интерпретацијата на содржините по историја и географија на двете земји.

По опстојната анализа и дискусија двете страни констатираа дека во иднина во југословенските учебници по историја треба да се посвети поголемо внимание на следното:

— да се укаже на полскиот отпор на германската агресија од деветти до единаесетти век и во петнаесеттиот век;

— во југословенските учебници потребно е да се укаже на процентот на полската држава во времето на петнаесетти и шеснаесетти век;

— да се укаже на поделбата на Полска во втората половина на осумнаесеттиот век;

— да се посвети потребното внимание во југословенските учебници на народноослободителната борба на Полска во деветнаесеттиот век и на нивното учество во ослободителните војни на народите од Европа;

— во југословенските учебници да се посвети соодветно внимание на добивањето самостојност на Полска во времето на Првата светска војна;

— да се посвети повеќе внимание во југословенските учебници на информациите за полското движење на отпорот и учеството на полскиот народ во победата над фашистичките сили;

— на ист начин треба да се интерпретира постанокот и развитокот на Народна Република Полска.

*) Податоците се од Протоколот на мешовитата југословенско-полска работна група.

Групата од Полска изнесе и некои други забелешки кои се однесуваат на досегашните пропусти и натамошното усовршување на содржините од полската историја во југословенските учебници.

Во врска со застапеноста на историјата на југословенските народи и народности во полските учебници двете страни се согласија дека е погрешно:

— да се дадат основните факти од историјата на југословенските народи во средниот век, со осврт на нивниот културен развој;

— во полските учебници потребно е да се прикаже борбата на југословенските народи против туѓинската политичка власт и туѓинската културна доминација во деветнаесеттиот век, како и на националните преродби кои биле извор за појавата и развитокот на идејата за југословенство и ги поттикнувале стремешките кон обединување на југословенските народи во државна заедница;

— во полските учебници да се посвети поголемо внимание на историјата на македонскиот народ чија етничка територија е поделена во Втората балканска војна меѓу соседните земји; на борбата на македонскиот народ за национална слобода која во Вардарска Македонија е остварена во заедничката НОВ на југословенските народи;

— посебно е укажано на потребната адекватна интерпретација на современата историја на југословенските народи, НОВ и социјалистичката револуција и придонесот на југословенските народи и народности во победата

над фашистичките сили;

— во полските учебници треба да се посвети поголемо внимание на повоениот развиток на СФРЈ, посебно на нејзината борба за независност од блоковите, развојот на социјалистичка самоуправна основа и улогата на Југославија во борбата за мир во светот и во движењето на неврзаните земји;

Југословенските историчари ги запознаа полските историчари и со други мислења, сугестии и забелешки кои можат да придонесат за подобрување на содржините од историјата на југословенските народи во полските учебници.

Двете страни се согласија во учебниците по историја во СФРЈ и НРП да се посвети поголемо внимание на информациите за придонесот на народите од Полска и Југославија во светската наука и култура. Во таа смисла беа разменети рецензиите кои се однесуваа на учебниците по историја од двете земји. Тие рецензии ќе бидат достапни на авторите и издавачите како материјал за усовршување на учебниците по историја.

Мешовитата југословенско-полска работна група се согласи да им се предложи на надлежните органи кои работат на подготвување и склопување билатерални договори за просветна, културна, научна и техничка соработка меѓу СФРЈ и НРП да ги разгледаат можностите за остварување на претходни консултации за содржините по историја кои се однесуваат на двете земји, а се интерпретираат во учебниците кои се подготвуваат за издавање.

Исто така би било потребно да се разгледаат можностите за редовна меѓусебна размена на актуелни информации и податоци за СФРЈ и НРП значајни за работата на учебниците по историја. Тоа важи и за соработката на подготвување соодветни илустрации. Понатаму се предлага да се утврди начинот на редовна размена на наставни планови и програми како и други документи кои се однесуваат на системот на образованието во двете земји.

На крајот двете страни се согласиле да се предвиди одржу-

вањето на наредниот состанок на мешовитата југословенско-полска работна група во 1981 година во НР Полска. Двете страни констатираа дека соработката на усовршувањето учебниците по историја ќе служи за зближување и подобро запознавање на народите од двете земји, воспитувајќи ги младите на основите од Хелсиншката и Белградската конференција и Декларацијата на ОН во духот на општочовечките вредности и борба за траен мир во светот.

Наум ДИМОВСКИ

ЈУГОСЛОВЕНСКО-ЧЕХОСЛОВАЧКИ НАУЧЕН СОБИР Економските и општествените проблеми во периодот на преминот од феудализам кон капитализам

Овој научен собир се одржа во Прага во рамките на XIII седница на Југословенско-чехословачката историска комисија од 24 до 28 септември 1979 година. Ќе споменеме дека претходната седница и симпозиумот на тема: Југословенските и чехословачките народи и Минхенскиот договор, мошне успешно се одржа во СР Македонија. Овие два научни собири со своите квалитети и ширина се сметаат едни од неколкуте најуспешни собири. На симпозиумот во Прага учествуваа со реферати над дваесет истакнати научни работници и уште толку дискусанги, скоро од сите републики на СФРЈ, од Чешка и Словачка.

Според програмата на собирот референтите ги обработуваа следните прашања:

Ф. Хејл (Брно) ги разјаснуваше промените во општествената структура во средна и југоисточна Европа во времето на позниот феудализам. М. Шмерда (Брно) изнесе интересни согледувања за типологијата на народите во Хабзбуршката монархија во првата половина на XIX век. М. Хрох (Прага), третирајќи ја проблематиката на буржоаската револуција во преодниот период од феудализам кон капитализам, изнесе интересни согледувања и предлог-заклучоци за начинот на формирањето на нациите и предолжи една типологија, која не е можно да се примени во сите земји.

Н. Петровиќ (Белград) зборуваше за клучното значење на сообраќајот за успехот на меркантилистичката политика во средното Подунавје; Б. Графенауер (Љуб-